

WELLNESS som regional nøgle kompetence

1. Indledning

Kommunalreformen medfører, at de nye kommuner – i samarbejde med regionen - fra 1. januar 2007 har hovedansvaret for den borgerrettede, forebyggende og sundhedsfremmende indsats i Danmark.

Et vigtigt mål med den nye sundhedslov er at styrke sundhedsfremme- og forebyggelsesindsatsen via nye brede, tværfaglige og målrettede partnerskaber mellem offentlige kommunale og regionale aktører, såsom den kommunale social- og sundhedssektor, skoler og daginstitutioner og private aktører, såsom virksomheder, praktiserende læger, forsikringselskaber og foreninger.

I "Wellness arbejdsgruppen"¹ i Ribe Amt tager vi denne udfordring bogstaveligt og vil med nærværende oplæg skildre, hvordan vi i den kommende syddanske region – gennem et bredt og tværfagligt samarbejde - kan udnytte de muligheder der ligger i at fokusere helhjertet på folkesundhed eller wellness, som vi mener er et mere "salgsfremmende" ord.

Vi vil skildre hvordan regionen både kan skabe wellness for borgerne og gøre regionen til en sund region med at regionen kan gøre wellness til et udviklingsområde. Herved kan regionen for det første styrke sit image som en region, der sætter individets og familiens velvære i højsæde og derfor er en attraktiv bosætningsregion, for det andet begrænse ressourcerne til sygdomsbekæmpelse og for det tredje begrænse antallet af socialt udstødte borgere, samtidig med at regionen kan markedsføre sig på wellness og skabe økonomisk vækst via en helhjertet indsats indenfor f.eks. velfærdsturisme og erhvervsrettet produkt- og konceptudvikling indenfor området.

Wellness arbejdsgruppen er af den overbevisning, at der på lang sigt er mange fremtidsorienterede muligheder og ressourcer – både økonomiske og sociale - at hente i folkesundhed og wellness. Det gælder både i forhold til en regional / kommunal bosætningsstrategi og forebyggelsesindsats samt i forhold til en erhvervsmæssig udnyttelse. Udfordringen ligger på nuværende tidspunkt i at fortælle lokale – og regionale politikere, meningsdannere og andre aktører der har indflydelse på den lokale og regionale udvikling, hvad folkesundhed og wellness egentlig drejer sig om og hvilke muligheder der ligger i at fokusere helhjertet på området, samt at gøre folkesundhed og wellness til et politisk prestigefulde område

I de næste 3 afsnit i dette dokument vil vi kort beskrive 3 hovedområder, som vi mener kommunerne og regionen kan og bør samarbejde om og satse på i forhold til at udnytte det potentiale folkesundhed og wellness byder på, nemlig:

- 1) Den syddanske region som en sund region
- 2) Velfærdsturisme
- 3) Produkt- og konceptudvikling

Derefter følger 2 afsnit hvor vi vil give et bud på hvilke konkrete projektmuligheder vi ser indenfor hvert af de 3 ovennævnte områder, samt hvordan vi mener vi konkret kommer videre med samarbejdet mellem de mange lokale- og regionale aktører der er på området.

Med nærværende dokument ønsker vi at give et relevant input til oplægger; "Et erhvervsliv i vækst", der fokuserer på hvilke erhvervsmæssige udfordringer og muligheder der eksisterer i den fremtidige Region Syddanmark. Vi vil forsøge at pege på hvordan wellness som industri kan være en mulighed for at skabe udvikling på alle områder samt hvordan mange af de eksisterende initiativer indenfor klyngeudvikling, netværk mv. i den samlede region, kan ses i sammenhæng med et wellness initiativ.

2. Den syddanske Region som en sund region

---

¹ Arbejdsgruppen består af EU Vest, AMU-Vest, VUC Ribe amt, CVU-Vest, Erhvervsakademi Vest, Worklife Partners (tidligere BST Varde), Syddansk Universitet

- Kommunal og regional sundhedsfremme og forebyggelse

Den definition på sundhed som vi tager udgangspunkt i er WHO's sundhedsdeklaration, "Sundhed i det 21. århundrede" med den seneste opdatering i 2005². Denne definition tager udgangspunkt i følgende temaer:

- Det multisektorielle ansvar for sundhed
- Sundhed for hele livet
- Sundhed som en grundlæggende menneskeret
- Solidaritet og retfærdighed på sundhedsområdet (både mellem landene og i de enkelte lande)
- Inddragelse af relevante sundhedspartnere (hjem skole, arbejdsplads, lokalsamfund mm.)
- Enkeltpersoners og bl.a. lokalsamfundets deltagelse i og ansvar for sundhedsudviklingen
- Fortsat vægt på sygdomsforebyggelse- og bekæmpelse³

Det betyder en sundhedsdefinition, der forstår sundhed bredt i forhold til livskvalitet, både for den enkelte og for den sammenhæng, vedkommende befinder sig i. Den vægter deltagelse og sundhed som en ret. Sundhed ses som en tværfaglig, tværsektoriel ansvarsforpligtelse og indsatsniveauerne omfatter både samfundsmæssige, institutionelle, lokale og individuelle niveauer.

Den tager udgangspunkt i at tænke på ressourcer og ikke på sygdom/problemer og den fokuserer på det enkelte menneske og giver derfor mere plads til at skabe "empowerment"⁴, dvs. at involvere borgerne aktivt i styrkelsen af den sundhedsfremmende indsats og for det tredje fokuserer den på stadiet før der opstår problemer / sygdom.

Med udgangspunkt i definitionen af sundhed som en tværfaglig indsats på flere niveauer med fokus på bottom up processer med de partnerskaber, der er defineret i sundhedsloven kan følgende model udledes:

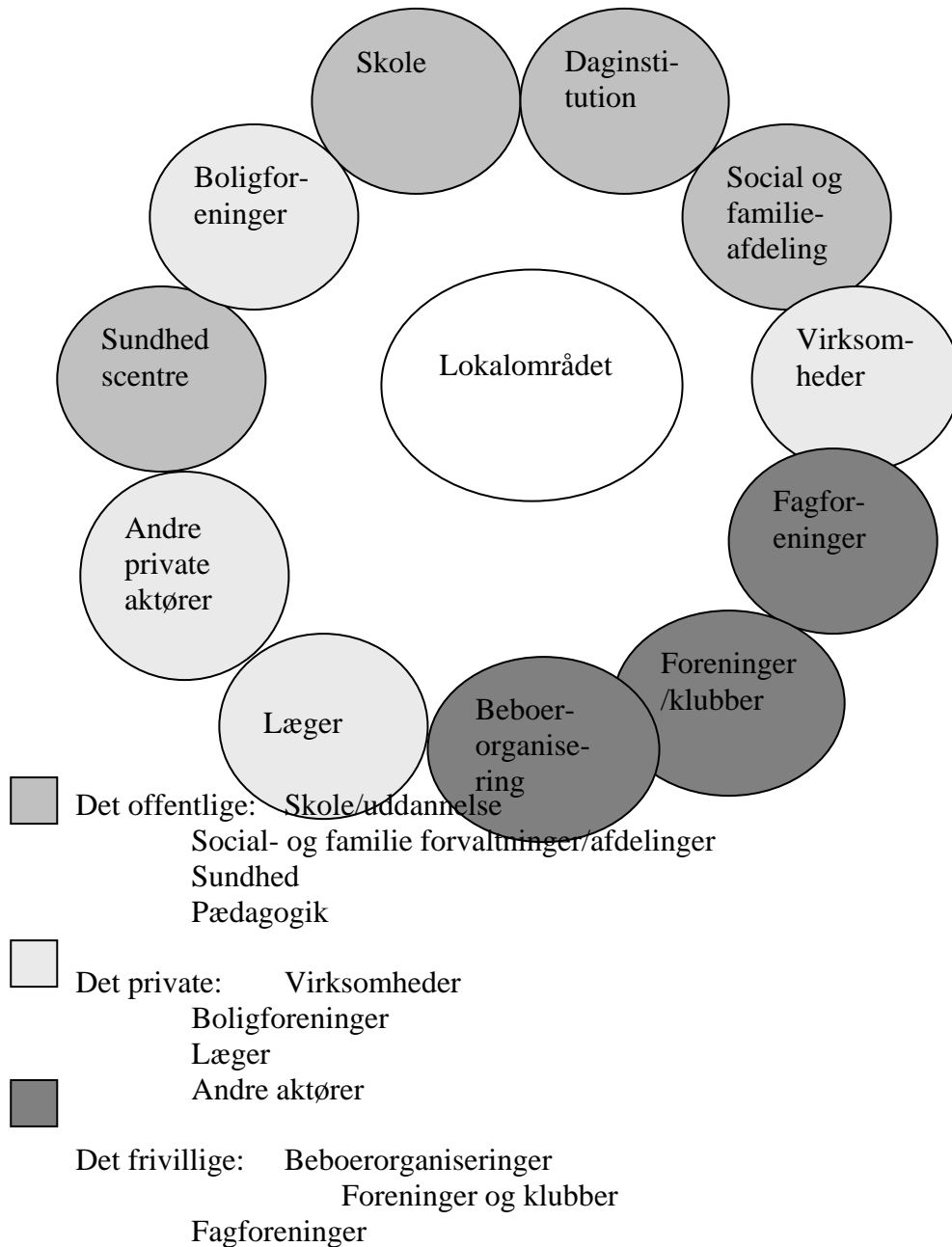
---

² Se "sundhed for alle i det 21. århundrede, udgivet af Dansk sygeplejeråd og "The health for all framework for WHO European region" http://www.who.dk/InformationSources/Publications/Catalogue/20051201_1

³ Marianne Kristensen sundhedsstyrelsen. www.sst.dk/nyheder/tidsskrifter/vital/2000/vital00-1/kap02.htm

⁴ Empowerment er som begreb efterhånden blevet upræcist. Her tages udgangspunkt i Paolo Freires definition af empowerment, hvorved empowerment bliver til en frigørende pædagogik, der er præget af bottom up processer og hvor indsatsen primært foregår i forhold til grupper af mennesker, men Se Johns bog – rette torsdag og udbygge

Figur 1 – Rummet for samarbejde

Forebyggelse af sygdom⁵ og ulykker kan ske på mange niveauer. Generelt skelner man mellem 3:

- Primær forebyggelse – at holde raske mennesker raske og forhindre sygdomme og symptomer overhovedet opstår.
- Sekundær forebyggelse - finde sygdomme og symptomer så tidligt, at sygdomsperioden kan forkortes og prognosen bedres.
- Tertiær forebyggelse – forhindre tilbagefald af sygdom og forhindre kroniske tilstande, herunder funktionsnedsættelse som følge af sygdom.

Forebyggelse har altså sygdom som sit udgangspunkt i modsætning til sundhedsfremme som fokuserer mere på ressourcerne. Et eksempel på forskellen mellem sundhedsfremme og forebyggelse kan f.eks. skitseres i relation til fedme:

⁵ patogenese

- Sundhedsfremme: Fokus på kost, sund mad og bevægelse. Der indføres skolemad, undervisning i sund kost og flere og mere varierede gymnastiktimer – eller t der i hver skoledag indlægges ½ times (eller lign) bevægelse for alle.
- Forebyggelse: har fokus på sygdommen (fedme), risikogruppen eller personen alt efter hvilket niveau, man forebygger på. Der sker en udpegning og dermed er en eksklusionsproces igangsat (stempling) hvorefter man kan starte en inklusionsproces.

Der vil være et vist overlap mellem primær forebyggelse og sundhedsfremme i metoderne – men der vil være en forskellig tænkning som grundlag.

Vi har valgt at sætte fokus på to områder, hvor regionen kan sætte ind for at blive kendt som "en sund region", nemlig 1) offentlig / privat samarbejde og 2) læring som middel til sundhedsfremme og forebyggelse.

Det første emne fokuserer på udvikling og implementering af modeller for offentligt / privat samarbejde om sundhedsfremme og forebyggelse af typiske livsstilssygdomme, med fokus på

- a) Børn og unge
- b) Familien
- c) Seniorer
- d) Arbejdspladsen

Sundhedsfremme og forebyggelse er den proces, som gør mennesket i stand til i højere grad at være herre over og forbedre egen sundhedstilstand. Sundhedsfremmeindsatser betyder;

- At udvikle en sundhedsfremmepolitik
- At skabe støttende netværk og miljøer
- At styrke indsatsen i lokalmiljøet at udvikle personlige færdigheder
- At nyorientere sundhedsvæsenet

Det andet emne fokuserer på hvordan kan man bruge læring som forebyggelse og behandling, samt hvordan man kan bruge læring som middel til at give socialt udstødte, syge mennesker og/eller uuddannede et mere aktivt liv, for herigennem at kunne spare ressourcer på det sociale område.

Læring anvendes indenfor flere områder af både sundhedsvæsenet og indenfor det sociale område til både forebyggelse og behandling, og det anvendes i forskellige forståelser af læringsbegrebet.

Indenfor psykiatrien anvender man psykoedukation både som behandling og som forebyggelse, idet det går ud på at lære den psykisk syge at kontrollere sin sygdom og leve et liv så tæt på det normale som muligt med sin sygdom.

Indenfor det sociale område, specielt arbejdsmarkedsområdet anvender man en behavioristisk tænkning idet man arbejder med belønning og straf i forhold til træk i kontanthjælp ved fravær, stop af hjælp ved udeblivelser fra samtaler, ligesom man har lagt loft over kontanthjælpen for at skabe et øget incitament til at skaffe sig arbejde. Den igangværende diskussion på området er et krav om en vis mængde arbejde indenfor en bestemt periode for at opretholde kontanthjælpen indenfor matchgruppe 4.

Den forskning, der ligger på området tyder på, at det ikke giver de ønskede resultater, at folk kommer i arbejde, men at det tvært imod fjerner folk fra arbejdsmarkedet.

Det tyder derimod på, at en mere udviklingsorienteret, bottom up orienteret tilgang virker. Når folk, der medinddrages i processen, er med til at definere egne udviklings- og læringsbehov i langt højere grad er i stand til at etablere sig på arbejdsmarkedet – og at det er det lange og sammenhængende træk, der virker.

3. Velfærdsturisme

- En mulighed for at markedsføre regionen som et sted hvor kvalitet og velfærd er i højsædet.

Vi har i Danmark en lang og stærk tradition for folkehøjskoler og studiekredse og et syn på læring som noget der ikke kun er forbeholdt børn og unge. I Vestjylland er turisme en af vore vigtigste indtægtskilder, og vi har en fantastisk natur, som turisterne efterspørger. Faktisk har Region Syddanmark den næststørste turismeomsætning i Danmark – 23 % - kun overgået af hovedstadsområdet.

I denne forbindelse bør det også nævnes at regionen har flest handicap egnende områder i Nordeuropa, hvilket sagtens kunne kombineres til at skabe et Wellness orienteret turist image af regionen.

Hvordan kan vi kombinere disse forskellige fordele og skabe nye turisme koncepter, som får placeret vores turisme sektor over "pizza-bar-stadiet", giver den et præg af wellness og gør den klar til konkurrencen i det fremtidige oplevelsessamfund?

Velfærdsturisme omfatter alle områder der enten som enkeltstående oplevelser eller i kombination kan tiltrække turister til området, og som på en eller anden måde giver enten psykisk eller fysisk næring til individets følelse af velfærd.. Det betyder, at begrebet f.eks. kan dække over følgende ferieformer:

- Højskoleophold el. lignende med input af sundhed, læring og kultur
- Ferieophold i feriecentre, der satser på oplevelser og wellness f.eks. kursteder.
- Konceptferier med naturorienterede oplevelsespakker. f.eks. vandrerferie, cykelferier, kanofier, fiskeferier eller en blanding af de forskellige former for naturoplevelser
- Sportsferier med udgangspunkt i regionens sportstilbud (golf, svømning, mv.)

Fælles for området er, at det er relativt dyre ferieformer, der kræver en del arbejdskraft, både ufaglært og uddannet. Samtidig er det et område i stærk vækst, og målgruppen for ferieformen er relativ købestærk, så mulighederne for indtjening er store.

Der bør ligeledes ligge en mulighed i at kombinere velfærdsturisme med oplevelsesturisme, der i større grad tiltrækker børnefamilierne. Det er kendt at den form for ferie er relativt korte ferieformer, hvor familierne bliver i nogle dage, men hvis der er mulighed for at familien har let mulighed for at opleve andre ting, der også stimulerer forældrene i større grad, ville der være mulighed for at familierne opholder sig længere tid i regionen.

Der er kun i mindre omfang eksisterende initiativer på området. En del eksisterende tilbud kan muligvis ændres til det nye koncept, men generelt vil der være behov for en del iværksætter-aktivitet for, at visionerne kan virkeliggøres.

En satsning på velfærdsturisme er også en oplagt mulighed for at skabe udvikling i yderområderne i regionen, der ofte er attraktive turistmål. Ved at satse på velfærdsturisme undgår man at alle disse områder bliver til "pizza-bar" områder, men at erhvervs- og turistudviklingen foregår på lokalområdets præmisser. Det vil også skabe fritidsaktiviteter for de mennesker der bor der til daglig og måske gøre yderområderne nogle bedre og mere interessante steder at bo.

4. Produkt- og konceptudvikling

- Nye muligheder for iværksætteri og eksport?

Vi ved alle, at Skandinavien er kendt i den vide verden, for at have nogle af de bedst fungerende velfærdsstater. Vi har dog de senere år oplevet mange og lange diskussioner om hvorvidt vort sygehusvæsen nu også lever op til den høje standard som mange udlændinge tror...?? Derimod er et

område hvor vi med rette opfattes som værende klart længere fremme end mange andre lande, og har utrolig meget at byde på, sundhedsfremme, forebyggelse, livskvalitet, velfærd på arbejdspladsen, arbejdsmiljø og livslang læring, der tværfagligt set på hver deres måde bidrager til at påvirke folkesundheden.

Der bør således være mulighed for at lære andre om vore erfaringer og / eller ligefrem eksportere og tjene penge på vores "wellness koncepter".

Vi mener den Syddanske Region besidder mange kompetencer indenfor området og der er mange initiativer, netværk og organisationer som kan bidrage til – og deltage i udviklingsprojekter.

Nedenstående er en liste over de organisationer, der umiddelbart arbejder med området og som vi forestiller os kunne deltage i produkt- og konceptudviklingsprojekter:

- 1) SDU – Det Sundhedsvidenskabelige fakultet
- 2) Worklife Partners (Tidl. BST Varde, der både har BST kunder og fungerer som privat arbejdsmiljøkonsulent)
- 3) Og andre BST centre rundt om i regionen, der ikke har deltaget i udarbejdelsen af nærværende dokument.
- 4) Nationalt Center for Sundhedsfremme på Arbejdspladsen (Sdr. Jylland Amt i samarbejde med København Kommune)
- 5) CVU'ere (sundhedsuddannelser)
- 6) AMU Centre (Efteruddannelse med fokus på egen sundhed på og udenfor arbejdspladsen)
- 7) VUC'ere (Livslang Læring / social inklusion)
- 8) De nye kommunale sundhedscentre
- 9) Vejle Amt's deltagelse i EARLALL (Europæisk netværk for Livslang Læring)
- 10) TCM – Traditionel Komplementær Medicin, om forskning i plantemedicin.
- 11) Center for Sundhedstelematik, om anvendelse af ny teknologi i sundhedsindustrien
- 12) REKA – privat virksomhed, der udvikler oplevelses – og wellness turismekoncepter (Lalandia mv.)

13) Netværksorganisationen **Health Care Innovation (HCI)** . Formålet med HCI er – i øvrigt på non-profit basis – at opsamle innovative idéer og behov i social- og sundhedssektoren, forskningsresultater fra forskerne og som brobyggere præsentere dem som muligheder for enten eksisterende eller nye virksomheder.

14) Nyt wellness-center ved Højer, der om alt går efter planen, startes bygning af 1. maj 2006. Er pt til miljøgodkendelse i amtet. Det er indrettet specielt til astmatikere og allergikere. <http://www.nordseeland.dk/>

Derudover bør det nævnes, at der i Region Syddanmark er utrolig mange iværksætter indenfor sundhedsområdet og det kulturelle område, hvilket man i samarbejde med IDEA kunne udnytte i forbindelse med en helhjertet indsats på Wellness som industri.

5. Projektudvikling og konkrete initiativer

5.1. Projektmuligheder indenfor Den syddanske Region – En sund region

I dette afsnit har vi valgt at opliste projektmulighederne i forhold til de målgrupper, som er nævnt på side 3.

Børn og unge

Regional Key Competencies

- a way to manage structural changes (ATS)

At satse helhjertet på sundhedsfremme betyder, at man bør fokusere på at skabe initiativer på et så tidligt stadie som muligt, og her er det vigtigt at indse, at *sunde børn bliver til sunde voksne!*

Man bør således som kommune og region satse på at alle institutioner⁶, der har med børn og unge at gøre, får udarbejdet en sundhedspolitik, der f.eks. fokuserer på rygning, alkohol, kostvaner, TV og computerspil, leg og motion.

Det er vigtigt at fokusere på hvordan man integrerer sundhed i børns og unges hverdag og gøre det til en naturlig del af deres liv.

En konkret projektmulighed kunne være at udvikle BST lignende ordninger for børneinstitutioner, skoler og andre ungdomsinstitutioner, dvs. at de via medlemskab hos en autoriseret arbejdsmiljøagent kan få rådgivning til at udarbejde, vedligeholde og ikke at forglemme implementere sundhedspolitikker og initiativer der er til gavn for børns- og unges trivsel og forståelse af sundhed.

På selve uddannelsesområdet, kunne det være en ide, at udvikle særlig sundhedsundervisning, som kunne være et tværfagligt element i de overordnede undervisningsplaner og være tilpasset børnenes og de unges alder og stadie i livet, således at der i de tidlige år fokuseres på f.eks. "gulerødder i stedet for vingummier og leg som fysiske aktiviteter" og senere hen på f.eks. "kost og motionsvaner samt usunde weekend vaner".

Familien

"Det skal være nemt at leve sundt!" bør være den overordnede indgang til arbejdet med familien, hvorfor der bør etableres tættere samarbejde mellem skoler, fritidsordninger, sportsforeninger, virksomheder, læger og sundhedscentre, så der kan skabes et mere holistisk og harmonisk rum for familiernes sunde velvære og sunde livsvaner.

Det kræver, at forskellige aspekter ved det moderne liv – jobbet, fritiden, offentlig velfærdstilbud – følger et fælles og sundhedsfremmende fokus.

En konkret projektmulighed kunne være etablering af "familieværesteder" med samspillet mellem det at være sammen som familie, oplevelser og sund mad som grundlæggende element. Man kunne forestille sig at der blev udbudt (delvist brugerbetalte) kulturelle og fysiske aktiviteter for alle aldersgrupper kombineret med f.eks. kurser i sund madlavning, med mulighed for at spise det mad der laves og få opskrifterne med hjem. På den måde kunne både forældre og børn få oplevelser der passer til dem, det vil være nemt at opleve noget, fordi det kan foregå på et og samme sted, og forhåbentlig kan familien finde ud af, at det kan smage godt at spise sundt.....!!!

Initiativet kunne laves som et netværkssamarbejde mellem f.eks. VUC'erne og CVU'erne, hvor der nemt kan findes lokaler til både kulturelle, fysiske og madlavningsaktiviteter.

Arbejdspladsen

Sundhedsfremme og forebyggelse kan også blive sat på dagsordenen i virksomhederne gennem samarbejde mellem erhvervsskolerne og virksomheder, hvor man kunne forestille sig, at der blev taget initiativ til at udvikle et tværgående sundhedsmodul på f.eks. AMU uddannelserne, hvor der fokuseres på kost, ernæring og motion blandt de kortuddannede. AMU har især erfaring med at dette er et problem i chauffør branchen, men konceptet kan let overføres til andre fagområder, idet mange lavt uddannede er udsat for enslydende situationer der kan være medvirkende årsag til livsstilsrelaterede sygdomme, såsom "hurtig" og forkert kost, rygning, manglende motion, "skæve" arbejdstider, kontakt med forskellige farlige stoffer, stillesiddende arbejde, forkerte arbejdsstillinger, højt arbejdspress osv.

---

⁶ Dvs. både børnehaver, folkeskoler, fritidsordninger, gymnasie skoler, sportsklubber og virksomheder i de tilfælde hvor man f.eks. har skole og praktik ordninger.

Læringen tilsigter at medvirke til og ændre dårlige vaner, således at den enkelte er bevidst om, at ved at fortsætte den evt. "forkerte" vej vil det på sigt medføre store og uhyggelige lidelser for den enkelte person, lidelser som kan være delvis selvforskyldt.

Samfundsmæssigt set vil det medføre store unødvendige ressourcer, som kunne være brugt anderledes. Det vil derfor aldrig være for sent at ændre adfærd med den mulighed, at disse sygdomme enten forsvinder helt af sig selv, eller i bedste fald aldrig opstår.

Der skal ved valg af pædagogik fokuseres specielt på den mulige de-motivation, der (formentlig) vil være fra kursistens side. Der vil således i projektet ligge en yderligere stor udfordring i valg af motivationsmetode og pædagogik.

Uddannelsesmodulets indhold vil kunne rumme emner som

- Kost, ernæring og motion søges implementeret i alle uddannelser med en varighed på mindst 4 uger
- Sundhedselementet kan tilbydes som et særskilt kursus, hvor det tænkes afviklet som Blended learning
- Indholdet i uddannelsen vil være bredere og mere uddybende i forhold til det element, som implementeres i chaufføruddannelserne
- Når den uddannelsessøgende begynder måles: kondital, fedtprocent, vægt og højde som registreres og det samme gøres ved kursets afslutning
- Der undervises i områder som Anatomi, Fysiologi, Træningsmetoder, beregning af kondital, beregning af BMI, kostsammensætning, kroppens daglige kalorieforbrug m.v. samt fysisk træning 2 gange ugentligt og psykologi
- Kursisten deltager mindst 2 gange ugentlig i planlagt motion i motionscenter el. lign. Dette tilsigter at give kursisten en bedre kondition og en bedre muskelmasse, samt rigtig brug af kroppens muskler i forhold til den enkeltes arbejdsopgave
- Kursisten opfordres til kreativ tænkning og adfærd i positiv betydning m.h.t. at kunne implementere motionen i sin hverdag og sine pauser.

I de senere år har man haft lidt teoretisk undervisning i sundhed og arbejdsmiljø på eksisterende kurser. Dette skal nu udvides med praktik, hvilket giver en helhed i undervisningen, ligesom der sker en påvirkning til en holdningsændring for chaufførens livsstil og levemønstre.

Der fokuseres meget på, at arbejdsstyrken skal blive længere på arbejdsmarkedet, hvorfor en større indsats på det sundhedsmæssige område er nødvendig.

Samfundsøkonomisk er der store gevinster ved at få en mentalitetsændring hos de kortuddannede / lavt lønnede.

Sundhedsfremme kan også sættes på dagsordenen i virksomhederne gennem et samarbejde med f.eks. arbejdsmiljøkonsulenter, der kan rådgive om hvordan man laver individuelle sundhedsplaner, der både fokuserer på kost, motion, hygiejne, arbejdsstillinger, ergonomi og stress. Denne indsats gælder alle medarbejdere.

Læring som middel til sundhedsfremme og forebyggelse

Sundhedsfremme og forebyggelse er som skrevet tidligere den proces, som gør mennesket i stand til i højere grad at være herre over og forbedre egen sundhedstilstand.

Da det, at ikke kunne magte de personlige udfordringer, der opstår i en stadig mere kompleks og global hverdag, kan være både stress- og angstfremkaldende, og det omvendt er både sundt og livskvalitetsskabende at kunne magte dem, er almen læring et nødvendigt område at sætte fokus på.

Regional Key Competencies

- a way to manage structural changes (ATSI)

Derfor kunne en konkret projekt ide være at skabe rum for at hjælpe almindelige mennesker der blot synes det er svært at gebærde sig i informationssamfundet, der jo på mange måder stille nye krav til at kunne gøre mange ting selv (f.eks. tast selv funktioner, udfyldelse af skemaer for at opnå diverse rettigheder og muligheder osv.)

Her vil igen kunne skelnes mellem forebyggelse og sundhedsfremme, forstået som en skelnen mellem almen faglige kvalifikationer (fx dansk, matematik, edb og engelsk) og læringskompetencer.

Læring kan på denne måde både blive forebyggende (fjerne stress og angst) og sundhedsfremmende (opbygge livskvalitet), og der tænkes i denne forbindelse både på almen læring som dansk, matematik og edb for at kunne klare informationssamfundets udfordringer og almene læringskompetencer for f.eks. at tage bedre vare om sit eget og sin families velbefindende.

Som nye tiltag, der kan understøtte ovennævnte, vil der kunne være for det første være "forældrelæring", der har til formål at

1. Tilbyde dansk og matematik til forældre med børn i folkeskolen
2. Gøre forældrene bedre i stand til at hjælpe deres børn med skolearbejdet og dermed øge effekten af folkeskolens undervisning
3. Hæve regionens generelle uddannelsesniveaue
4. Sikre veluddannede medarbejdere til regionens virksomheder

Baggrunden for projektet er et TV indslag fra DR-1, der refererede fra VUC Djursland, om hvordan VUC i samarbejde med kommunens skolevæsen havde udbudt fvu-matematik til forældrene.

Målet var at gøre forældrene i stand til at hjælpe børnene med skolestoffet og dermed øge børnenes udbytte af undervisningen. Videre var målet at gøre skolearbejdet til en fælles ramme for en del af familiens sociale liv.

Samtidigt vil forældrenes øgede færdigheder i læsning og matematik give bedre mulighed for at fastholde jobs. Regionens generelle kompetenceniveau vil også stige med deraf større muligheder for at fastholde og udvikle arbejdspladser.

Tilbuddet kunne gøres til et samarbejde med folkeskolerne, hvor man sender materiale ud til forældrene i august, september og oktober. Undervisningen starter efter efterårsferien. Idéen er at give tilbuddet hvert år.

På længere sigt er idéen at medtænke og udvikle begrebet familylearning. Familylearning indeholder den dimension, som drejer sig om, hvordan man lærer. Det gælder det enkelte familiemedlems læring, men det gælder også familiens læring i sin brede betydning. Fx i den betydning, at hvordan skaber vi i vores familie rammer (fx fravær af tv) for læring. Fx også i den betydning, at vi i vores familie har flere læringsprofiler (jævnfør Gardners filosofi), hvordan kommer vi dem i møde?

Et anden konkret projekt ide kunne være at tilbyde akut hjælp, når informationssamfundet banker på døren og når skemaerne driller eller den engelske tekst ikke kan forstås, eller elregningen ikke giver mening, eller, eller, eller ....En aften om ugen kunne VUC være åbent for de, der ønsker denne form for hjælp.

Ligeledes kunne der tilbydes Edb-kurser i kommunikation, skemaudfyldning og informationsøgning på nettet. Manglende kvalifikationer på disse områder er efterhånden med til at skabe social udstødning.

På arbejdsmarkedsområdet er der udviklet en metode, arbejdsevnetoden, som i sin ide er udviklingsorienteret, men som på nuværende tidspunkt i kommunalt regi primært top down orienteret tilgang, og dermed vis en behavioristisk tænkning udmønter sig i en tjekliste. En tredje konkret projektide kunne være at arbejde videre med denne metode og bruge den bedre og mere bottom-up orienteret i forhold til arbejdet med socialt udstødte personer

Arbejdsevne metoden har til formål:

1. At understøtte en *afklaringsproces sammen med borgeren* og samtidig understøtte en udvikling af borgerens ressourcer, så de kan anvendes i arbejdsrelaterede sammenhænge.
2. At understøtte en *kvalificeret og systematisk dokumentation gennem hele sagsbehandlingsprocessen* som grundlag for at kunne træffe korrekte afgørelser om forsørgelsesgrundlaget.

Dette er således en metode, der anvendt i den udviklingsorienterede sammenhæng helst skulle medvirke til at folk med vanskeligheder, det være sig sociale eller helbredsmæssige, i forhold til arbejdsmarkedet igen bliver i stand til at påtage sig arbejde, blive selvforsørgende, eller får afklaret behov for støtte.

5.2 Projektmuligheder indenfor Velfærdsturisme

Den syddanske Region er et oplagt område til at udvikle velfærdsturisme idet der både er mangfoldige naturskønne områder, kursteder, alsidige friluft- og sportstilbud, mange kunstneriske tilbud og et net af højskoler samt et veludbygget turisme netværk, der tværfagligt kan udnyttes til at udvikle og markedsføre nye former for turisme koncepter.

Der forestår derfor en del analysearbejde og samtidig skal der igangsættes projekter, der kan initiere innovation og iværksætteri inden for wellness generelt og velfærdsturisme i særdeleshed.

Dette arbejde kan helt konkret foregå på flere måder:

1. *Der skal udarbejdes en række analyser i samarbejde med SDU's uddannelse indenfor turisme. Analyserne skal bl.a. afdække det nuværende udbud og de fremtidige efterspørgselsmønstre.*
2. *Arrangere en Innovation Camp med deltagere fra flere af regionens uddannelsesinstitutioner. F.eks. Fysio- og ergoterapeuter, markedsføringsøkonomer, turisme-studerende, sundhedsvidenskab m.v. Formålet med campen er at genere ideer til forskellige koncepter, der kan arbejdes videre med.*
3. *I forbindelse med etablering af studentervæksthus etableres en afdeling med fokus på velfærdsturisme.*
4. *Udarbejde en Training Needs Analysis for at regionens uddannelsesinstitutioner kan begynde at vurdere nye uddannelses tiltag på området.*

Der kan arbejdes videre med alle fire forslag, da de meget vel skal gennemføres i den nævnte rækkefølge. F.eks. kan innovation campen være en god start til et væksthus.

5.3 Projektmuligheder indenfor produkt- og konceptudvikling og eksport

Vi vil i det følgende skildre tre områder, hvor vi mener regionen har muligheder for at udvikle koncepter, hvor der er mulighed for projekt eksport.

- 1) Projekteksport og twinning aktiviteter med fokus på offentligt / privat samarbejde indenfor sundhedsfremme og forebyggelse.

Et felt, hvor man i Danmark er langt fremme med modeller for offentlig/privat samarbejde i forbindelse med arbejdsmiljø er indenfor arbejdstilsynets samspil med BST

(bedriftssundhedstjenesterne). Dette system har efter manges mening været med til at fremme arbejdsmiljøarbejdet i Danmark, idet der har eksisteret et velfungerende samspil mellem kontrol og støtteforanstaltninger, hvilket har gjort det nemmere for den enkelte virksomhed at komme i gang med arbejdsmiljøarbejdet, og samtidig vide, at der findes en kontrolfunktion hvis ikke de gør det....!! Men fra BST-pligten udfases fra 1.1.2005 frem til 31.12.2008 og erstattes af en screening, som foretages af Arbejdstilsynet. Ca. halvdelen af alle virksomheder i Danmark nåede at blive omfattet af BST-pligten. Arbejdstilsynets screening omfatter samtlige brancher, blev påbegyndt 1.1.2005 og løber 7 år frem. Herefter skal alle virksomheder screenes hvert 3. år.

En konkret projektmulighed kunne således være at udvikle et koncept til hvordan man kan rådgive andre lande til at udvikle og implementere lignende ordninger. Dette er et projekt som både kommer danske virksomheder til gode både på kort og på længere sigt. På kort sigt kan virksomhedskonsulenter indenfor arbejdsmiljø området tjene penge på at hjælpe andre lande i selve implementeringen af systemerne. På langt sigt kan mange andre danske virksomheder komme til at tjene på indsatsen fordi konkurrencen mellem virksomheder på internationalt plan gøres mere lige hvis man i andre lande begynder at vurdere arbejdsmiljøet lige så højt som man gør i Danmark.

En anden konkret projektmulighed kunne være at fokusere på kvaliteten af arbejdsmiljøet i Europæiske skoler – både for lærere og elever. Hvordan kan man bruge privat / offentligt samarbejde til at sikre at børn fra starten lærer at sætte pris på et sundt arbejdsmiljø og samtidig sikrer at lærerne ikke bliver udbrændt pga. Enten pga. psykisk eller fysisk hårdt arbejdsmiljø.

- 2) Udvikling og eksport af koncepter indenfor arbejdsmiljø, sundhed, psykisk og fysisk velfærd på arbejdspladsen

Arbejdsmiljøet – både det fysiske og det psykiske arbejdsmiljø – er en vigtig indgangsvinkel til at arbejde med en aktiv sundhedsindsats. Og omvendt kan en øget indsats for sundhedsfremme medvirke til at sætte fokus på områder i arbejdsmiljøet, som kan udvikles og forbedres til gavn for medarbejdernes helbred og trivsel.

Det har vist sig at arbejdspladsen er et ideelt omdrejningspunkt for sundhedsfremmeaktiviteter. Forklaringen er, at vi tilbringer mange timer på arbejdspladsen, hvor vi påvirkes og inspireres af kollegaer. Desuden er arbejdspladsen for mange en vigtig del af et socialt netværk. Endelig er der tendens til, at medarbejdere på arbejdsmarkedet i dag stiller stadig større krav til udvikling og trivsel.

Erfaringer viser, at sundhedsfremmetiltag er medvirkende til at gøre arbejdspladsen mere attraktiv og dermed lette rekrutteringen. Desuden har en målrettet sundhedsfremmeindsats en positiv effekt på faktorer som nærvær på arbejdspladsen og på medarbejdertilfredshed.

Et projekt på dette område kunne indeholde følgende aktiviteter:

- Opsamling af eksisterende data på området
- Udveksling af erfaringer mellem deltagende aktører indenfor Wellness
- Udarbejdelse af liste over værktøjer og metoder. Dels til en afklaring af behov og dels en form for drejebog til at komme i gang, fastholde og udvikle initiativer indenfor Wellness.
- Etablering af arbejdsgrupper på deltagende virksomheder.
- Igangsættelse og gennemførelse af aktiviteter på virksomhederne.
- Løbende formidlingsaktiviteter på tværs af brancher og virksomheder
- Konceptudvikling med mulighed for eksport

Det bør i denne forbindelse nævnes, at virksomheder i Region Syddanmark er de virksomheder på landsplan, der er bedst til at implementere nye organisationsformer såsom selvstyrende grupper, fleksible arbejdsmetoder osv., så der må være noget om snakken, at vi i regionen besidder særlige kompetencer indenfor dette område.....

- 3) Udvikling og eksport af lærings- og terapeutiske koncepter, der fokuserer på individets muligheder for at påvirke egen sundhed

Som tidligere beskrevet har Danmark en lang tradition for livslang læring og læring som middel til behandling eller social inklusion, og disse erfaringer bør kunne bruges til at udvikle koncepter der kan overføres (twinnes eller eksporteres) til andre lande.

6. Hvordan kommer vi konkret videre?

Arbejdsgruppen foreslår at man forsøger at oprette et Regionalt Wellness Competence Center i stil med Offshore Center Danmark der med et par medarbejdere får;

- 1) Lavet en oversigt over alle de organisationer i hele den nye Syddanske Region kunne indgå i samarbejdet og får taget kontakt til dem.
- 2) Samlet alle kræfter og ressourcer på området, så der kan laves et "Wellness Ressource Netværk" i regionen hvor både offentlige og private organisationer indgår. Bredden i organisationerne skal som skitseret i nærværende dokument gå lige fra de nye sundhedscentre, uddannelsesinstitutioner, videninstitutioner, turistattraktioner, såsom kursteder, sportsfaciliteter, relevante højskoler, private virksomheder indenfor f.eks. konsulentbranchen, produktionsvirksomheder (f.eks. produkter til fitness, produkter til kursteder, produkter til sundhedsindustrien)
- 3) Koordineret indsatsen med udgangspunkt i nærværende dokument og holde motivationen i gang i netværket.
- 4) Videreudviklet de konkrete projektideer og tanker fra nærværende dokument f.eks. gennem nedsættelse af 3 arbejdsgrupper der arbejder videre med de 3 hovedgrupper.

Det bør også nævnes, at Erhvervsakademi Vest og CVU-Vest går med meget seriøse tanker om at søge om midler fra undervisningsministeriet til at oprette regionale videnscentre indenfor hhv. Wellness som industri og bæredygtig regionaludvikling, med stor fokus på inklusion og den sundhedsrelaterede del. Der vil på den måde være endnu mere relevans i at satse på Wellness som regional nøglekompetence.

Henriette Hansen

EU Vest

